

Формування у майбутніх учителів початкової школи мотивації до розвитку творчого мислення учнів

Надзвичайно важливим для розвитку творчого мислення учнів початкової школи є визначення факторів появи внутрішніх стимулів у вчителів щодо усвідомлення важливості означеного процесу. Організувати процес формування мотивації досить складно, оскільки остання є динамічним явищем та структурується із значної кількості мотивів.

У новітньому психолого-педагогічному словникові зазначається, що мотивація зумовлює особливості діяльності та поведінки особистості, виступає індикатором відносин у суспільстві; це усвідомлена причина, що лежить в основі вибору дії та вчинків особистості [3, с. 440]. Мотивація праці складає систему ідей, уявлень, почуттів, переживань, що виражають потреби людини (духовні, матеріальні, культурні та природні). Опредмечування, усвідомлення потреб складає механізм стимулювання людини до певної діяльності. У свою чергу, мотивація праці сприяє визначенню цілей, змісту, плану діяльності. На основі світогляду, життєвого досвіду, інтелектуальних здібностей, самосвідомості, спрямованості у кожної людини формується своя стала система мотивів трудової діяльності. Важливою складовою трудової діяльності є мета як результат боротьби мотивів [4, с. 528]. Останні перебувають у взаємозалежності зі спрямованістю особистості (сукупністю цілей), яка залежить від мотивів діяльності. Однак мета не перетворюється в мотив, залишаючись самостійним утворенням [3, с. 441].

В означеному контексті мотивацією є спрямована активність, що вказує на присутність змістової та динамічної складових: процес та результат

діяльності визначаються змістом та спрямованістю мотивів, а також ступенем напруги мотивів визначеного змісту. Важливим чинником формування мотивації є інтелектуальна діяльність щодо свідомого, осмисленого відображення навколишньої дійсності. В цьому випадку функція мотивів полягає у визначенні особистісного смислу об'єктивних обставин: результату діяльності (цілей) та самого процесу. Вищий рівень мотивації детермінується успішністю виконання діяльності [2, с. 4–7]. Людина із задоволенням виконує роботу, яку вважає корисною, значущою, оскільки кінцевим результатом діяльності стає емоційне піднесення, радість від досягнень. Емоційне задоволення сприяє підвищенню самооцінки, привабливості діяльності, прагненню працювати так надалі. Саме на цій основі формуються довготривалі мотиви діяльності.

Формуванню мотивації також сприятимуть організація та зміст діяльності. Соціально-економічні трансформації у суспільстві, входження України до світового освітнього простору висувають якісно нові вимоги до професійної діяльності вчителя. Основний акцент в означеному процесі спрямовується на забезпечення особистісного розвитку учня: допомога йому в розумінні важливості процесу пізнання, а також підтримка (спільний з вихователем пошук відповідей на запитання, поставлені дітьми, з опертям на власний досвід останніх). Педагог своїми виховними впливами має сприяти виникненню в кожній дитини внутрішньої потреби творчого самозростання, тобто зовнішні виховні чинники треба перетворити на внутрішню потребу активно сприяти власному становленню. Учитель має забезпечити свідоме ставлення учнів до здійснюваної діяльності, тобто не тільки діяти, а й осмислювати, оцінювати свою поведінку, свої успіхи та невдачі в системі ціннісних координат, що вказує на зростання регулятивної та контрольної ролі свідомості суб'єкта діяльності [5, с. 6].

Навчально-виховний процес стає процесом взаємного обміну інформацією, що приносить нове знання всім його учасникам. Якість освіти в цьому випадку визначається не стільки кількістю засвоєних знань, скільки

успішністю розв'язання нових проблем. Тобто відбувається перехід до викладання як організації залучення учня до цінностей та технологій добування особистісних знань, які слугують виникненню власного образу світу та реалізації життєвого замислу, проекту [1, с. 22, 23].

Відтак, розвиток творчого мислення учнів стає можливим завдяки організації діалогового спілкування, сутність якого полягає у наданні допомоги з боку педагога у вирішенні проблем до певної самостійності вихованця та передбачає унікальність результату кожного акту взаємодії.

Діяльність педагога задля ефективного розвитку творчого мислення учнів має відбуватися у відході від шаблонів, наповненні навчально-виховного процесу креативними технологіями, вдосконаленні традиційних форм, методів, прийомів організації діяльності дітей.

Література:

1. Ильин Г. Л. Концепция учителя современной общеобразовательной школы / Г. Л. Ильин // Школьные технологии. – 2011. – № 2. – С. 15–24.
2. Матюхина М. В. Мотивация учения младших школьников / М. В. Матюхина. – М. : Педагогика, 1984. – 144 с.
3. Новейший психолого-педагогический словарь / сост. Е. С. Рапацевич ; под общ. ред. А. П. Астахова. – Минск : Современная школа, 2010. – 928 с.
4. Рибалка В. В. Мотивація праці / В. В. Рибалка // Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень ; Акад. пед. наук України. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 528.
5. Шмалей С. Про творчий характер самовдосконалення / С. Шмалей // Шкільний світ. – 2003. – № 16(192). – квітень. – С. 3–6.